baltasar gracián

zor zamanlar için insan kalma rehberi

Bir Cizvit keşişinden dünyevi bilgeliğe ve sağduyuya dair

Yayıma Hazırlayan: Özlem Küskü

3. BASKI

DESTEK yayınları

DESTEK@FELSEFE

"İhtiyatlı suskunluk kutsaldır."

Aragon Krallığı topraklarında dünyaya gelen, yaşamını teoloji ve felsefe profesörü, vaiz, papaz, yönetici ve yazar olarak sürdüren Baltasar Gracián, insanca yaşamanın incelikleri üzerine ortaya koyduğu düşünceleriyle ölümsüzleşmiştir.

Her şeyin kısa ve öz ifade edilmesi gerektiğini savunan Baltasar kısa ve öz olanın faydasının iki katına çıkacağının altını çizer. Karmaşık, kalabalık, uzun, yoğun ve komplike olan her şey, hayatı daha da zora sokmaktan başka bir işe yaramaz.

"İnsan" olgun, bilge, sağduyulu, muhakeme yeteneği üst düzeyde, gelişmiş zevklere sahip, eylemlerinde tutarlı ve zekidir. Ancak bu insan aynı zamanda kendini her şeyiyle ortaya saçmayan, bazen saklanmasını da bilen ancak bunu ustalıkla yapan bir hayat kumarbazı da olabilmelidir. İhtiyat, insanoğlunun geliştirmesi gereken en değerli düşünce kasıdır.

Başarı, güç, para, aşk... Bütün bunları elde etmek için doğasından vazgeçen insan, kötücülleştikçe aldanmaya sürüklenir. Ahlaksızlığa düşmeden başarılı olmanın çok daha pratik ve işlevsel yolları vardır. Baltasar, Nietzsche ve Schopenhauer gibi dehalara ilham vermiş, rehber alınabilecek eşsiz isimlerden biridir.

DESTEK yayınları

₺15
KDV'den muaftır.
www.destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari

www.destekdukkan.com
%40 indirimli kitap satış sitesi

ISBN: 978-605311771 1
9 786053 117711

DESTEK YAYINLARI: 1239
FELSEFE: 22

BALTASAR GRACIÁN / ZOR ZAMANLAR İÇİN İNSAN KALMA REHBERİ
Yayıma Hazırlayan: Özlem Küskü

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Nisan 2020 (2.000 Adet)
3. Baskı: Mayıs 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-771-1

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

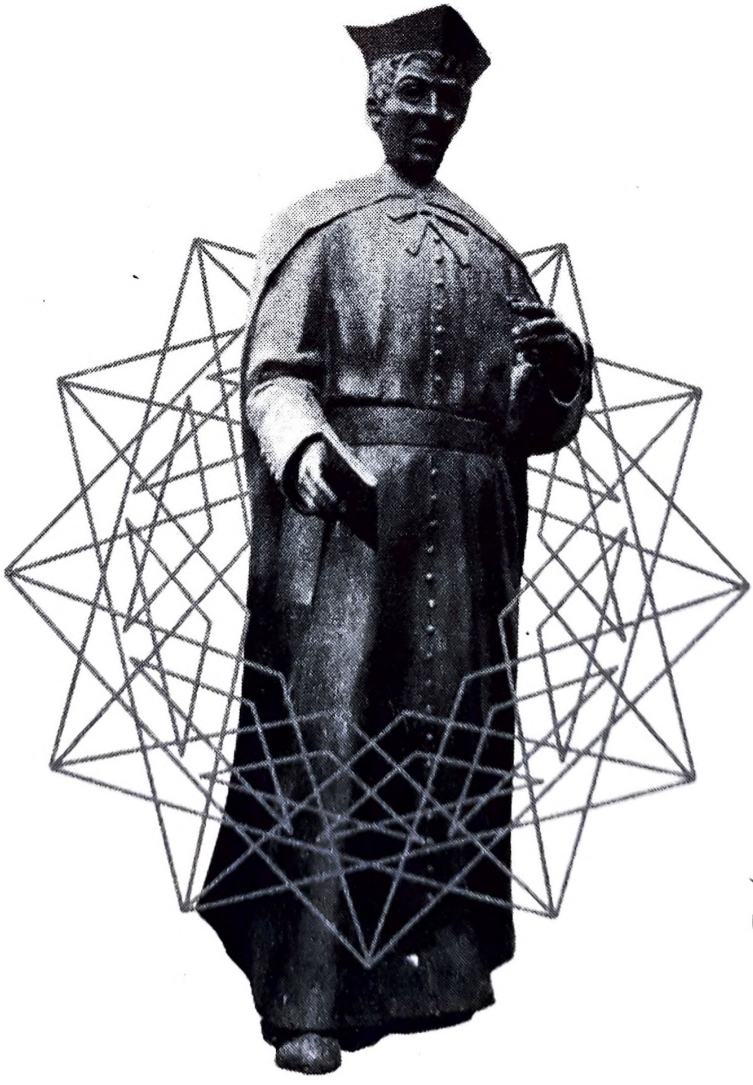
Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

baltasar gracián

zor zamanlar için insan kalma rehberi

Bir Cizvit keşişinden dünyevi bilgeliğe ve sağduyuya dair

Yayıma Hazırlayan: Özlem Küskü

DESTEK yayınları

Önsöz

Daima özü en kısa yolla vermeyi hedefleyen Gracián, yüzyıllar öncesinden "Bir şey kısa ve özse faydası iki katına çıkar" diye sesleniyor. Haksız da sayılmaz. Herhangi bir şeyde derinleşmek için yeterince vakit bulamadığımız bugünün dünyasında onun nasihati özellikle çok işimize yarayacağa benziyor. Hepimizin düşünsel çekirgelere dönüştüğü günümüzde herhangi bir konuda yoğunlaşmak için vakit yok! Eskisi gibi günler ve saatler değil, saniyeler içinde karar alıp uygulamak zorundayız. Sonuçları olumlu ise güçlü ve başarılı hissettiren ama ruhumuzu yavaştan kemiren, adrenalin depolarımızı yenilendiğinden daha hızlı tüketen bir yaşam biçimini deneyimliyoruz.

Ancak onun bu öğüdü yine de derinlikten yoksun olduğu anlamına gelmesin. Aksine sözlerden tasarruf etse bile büyük etki yaratabilen bir kaleme sahipti o.

Nüktedan tarzı ile ters köşe yapar, ahmaklıkla bilgeliği aynı terazide tartardı. Korkaklıkla cesaretin, acelecilikle temkinli olmanın, kısaca iki uç arasında gidip gelen bu bakışın amacı nihayetinde onun deyimiyle "eşsiz bir insan" yaratmaktı.

Peki bu eşsiz insan nasıl biri olmalıydı?

Ona göre bu "insan" olgun, bilge, sağduyulu, muhakeme yeteneği üst düzeyde, gelişmiş zevklere sahip, eylemlerinde tutarlı ve zekidir. Ancak bu insan aynı zamanda kendini her şeyiyle ortaya saçmayan, bazen saklanmasını da bilen ancak bunu ustalıkla yapan bir hayat kumarbazıdır. Bu kumarbaz hayatın gelip geçiciliğinin içinde ahlaki değerlerini kaybetmeden oyununu kuralına göre oynayandır. Hayat denen büyük oyun masasında kartlarını tedbirle açmalı, gelişen durumlara uyum sağlamalı, hiçbir şeyi kanıksamamalıdır.

Gracián bu zorlu maratonun koşucularına kesin sınırlarla çizilmiş direkt kurallar vermez. Çünkü o insanın spontanlığı ve işgüzarlığı karşısında tüm kuralların paslanıp işlevsiz kalacağını bilir.

Başarı, güç, para, aşk ya da konu her neyse... Bir şeyleri elde etmek için doğanızın kötücül taraflarını alevlendirmenize ihtiyacınız yok. Kötü doğanıza yenilmenin ilkelliğini tatmaktansa bunları avantaja çevirip daha "insan" kalarak insanlığın ve kendinizin faydasına kullanabilmeniz de mümkün. Bunun için "aldanma"dan kurtulmak gerekiyor. Hem kendi

tuzaklarınızdan hem de başkalarının önünüze koyacağı tuzaklardan bahsediyorum. Sahici bir gerçekliğe uyanmaktan...

Zor zamanlardan geçiyoruz. Günümüzün sahte ve yapay gerçekliğinin ortasına sıkışan herkes için yaşam sanatında "ahlaksızlığa" düşmeden başarılı olmanın pratik yollarından bahsediyor ve bizlere yeni bir standart öneriyor Baltasar Gracián. Zekâ, bilgelik, zarafet, tevazu, kendiliğindenlik bu standardın olmazsa olmaz niteliklerinden. Ancak mesele bunlara sahip olmakla da kalmıyor. Bu yeteneklerin nasıl kullanılması, dahası ne zaman saklanması gerektiğini tarif ediyor. İşte hüner de burada gizli.

Evet bazen de saklanın diyor çünkü mükemmellik her durumda işinize yarayacak bir şey değildir. Sıradanlığın daha güvenilir olduğu durumlar vardır.

Peki tüm bunlar ne için? Gitgide ağırlaşan yaşam koşullarında payımıza düşeni kapmaya çalışmak için mi? Şan şöhret sahibi olup adımızı unutulmazlar listesine yazdırmak için mi? Kesin cevap vermek zor ancak hayatınızı anlamlandırmanın yolu içinizdeki gizli hünerdedir diyor o. Tavus kuşunun görkemi onun ihtişamla açılan kuyruğundadır, devekuşununki ise tüylerinin tuhaflığında...

Okuyacaklarınız içinde bulunduğunuz durumlara göre değişkenlik gösterecektir. Ancak her halükârda zihninizde bir ışık yakacağı ve sizi biraz daha uyanık

tutacağı aşikâr. Rüyadan uyanmak isteyen herkese son sözler Gracián'ın en büyük hayranlarından biri olan Schopenhauer'dan gelsin:

"Hiçbir şey eninde sonunda çabalarınıza, bitmez tükenmez çabalarınıza değmez. Her şey boş ve beyhudedir. Dünya eninde sonunda iflas eder. Yaşam masrafını bile çıkaramayan bir ticarettir."

Özlem Küskü

Baltasar Gracián kimdir?

"Nükteyi algılayabilen bir kartala benzer, yaratan ise melektir."

Gracián anlatımında sıkça kullandığı nükteyi şöyle tarif eder: Kendini hissettiren ama tanımlanamayan bir kavram.

Göz için güzellik, kulak için harmoni neyse akıl için de nükte odur ona göre. Peki kimdir bize bu zekâ dolu sözleri fısıldayan, ara sıra kurnazlık da yapın ama yaparken insanlığın terazisini kaçırmayın diyen bu din adamı?

Cizvit tarikatına mensup bir keşiştir Gracián. 1634 yılında ettiği kutsal yeminden sonra yaşamını teoloji ve felsefe profesörü, vaiz, papaz, yönetici ve yazar olarak sürdürmüştür. 1601 yılında Aragon Krallığı topraklarında bulunan Calatayud kentinde doğmuştur. Soylu bir hekimin oğludur. Gençliğinde İsa'nın hizmetkârlarına katılarak din adamı olmayı seçmiştir. Ancak bir yandan da hep yazmıştır. Yazdıkları mensubu olduğu tarikatın epey hışmına uğramasına neden olmuş, eserlerini takma isimle yayımlamıştır. O dönem kendisine destek olan bir arkadaşı sayesinde yazdıklarını para sıkıntısı çekmeden yayımladığı bilinen Gracián güçlü hitabeti sayesinde verdiği vaazlarla da epey ün yapmıştır.

Gracián'ın yazdıklarına baktığınızda esinlendiği pek çok filozofun izlerini yakalarsınız: Seneca, Epiktetos, Erasmus bunlardan birkaçı. Sadece ilham almamış aynı zamanda ilham da vermiştir, Schopenhauer, Voltaire ve Nietzsche dersek sanırım yeterli olacaktır. Schopenhauer'in "Dünyanın en iyi kitaplarından biri" dediği *El Criticon* (Eleştirmen) insan ruhunun dönüşümünü anlatır. *Agudeza y arte de ingenio* (Aklın Nüktesi ve Sanatı), *Oraculuo manual y arte de prudencia* (İşini Bilenin Elkitabı ve Sağduyu Sanatı), *El Heroe* (Kahraman) diğer önemli kitaplarıdır.

1658 yılında hayata veda eden Gracián'ın eserlerinde genellikle din adamlığının vermiş olduğu bilgelikle insana bir yön çizme, öğüt verme bir anlamda

"terbiye etme" sezilir. En çok nükteye yaslar sözlerini, her türden kabalığı eleştirirken, insanı ölçülü olmaya, kalplerde sevgi uyandıran sükûnet dolu tavırlar sergilemeye davet eder. Ancak bunu incelikle yapar, kıldan ince kelimelerinin keskinliğiyle yontmaya çalışır gereksiz sivrilikleri, kelimelerini özenle seçer, ahlakı da dini kuralların içine sıkıştırmaz. İnsanlıktır onun sözlerinin çerçevesi, hepimizizdir. Yazdıklarıyla tuttuğu aynada kendini görmeyen varsa beri gelsin...

"Ah hayat hiç başlamamalıydın.
Ama madem başladın o zaman hiç bitme!

Hiçbir şey senden daha çok sevilmedi ve
hiçbir şey senin kırılgan doğana erişemedi.
Seni kaybedenler seni kazanmak için hep geç
kaldı. Doğa insanın üvey annesidir.
Doğumunda insana vermediği bilgiyi ona
ölürken sunar... Doğumunda vermez onu insana
çünkü insan bu lütfun değerini anlamayacaktır.
Ölürken verir, böylece insan kendi için
planlananın ne olduğunu görür."

Cesaretten aklıselim olmaya

"Ruhun da kendine has atılganlığı vardır, bedenin sahip olduğu atılganlıktan farklıdır bu. Debdebeli bir ruhun nazik eylemleri kalbin daha zarif görünmesini sağlar. Ruhun gözleri iç güzelliğe, bedeninki ise dış güzelliğe ilgi duyar. İç güzelliğin bilgelikten aldığı alkış, dış güzelliğin iyi zevkten aldığı alkıştan daha fazladır.

Ben nadir bir hediyeyim. Sadece yüksek ruhlu insanlarda bana yer vardır. Kaba bir kişi kendini ve kalbini yenilese de hiçbirinin kalbi beni ağırlamaya yetmez.

Benim eylem alanım cömertliktir, bu da büyük kalplerin zirvesidir. Düşmanlarımla iyi konuşup onlara iyi davranmak benim işimdir. Aynı zamanda Hıristiyanlığın desteklediği kutsal ve temel bir ilkedir bu.

En çok intikam anlarında parlarım. İntikamdan kaçınmam ama onu geliştiririm. Onu duyulmamış bir cömertliğe çevirir ve itibarımı yükseltirim.

Haset üzerinden kazandığım zaferlerin sayısı çok değildir... Çoğunlukla da onları gizli tutarım. Asla bir şeyleri fethetmişim gibi davranmam çünkü böyle bir hak iddiam yok. Ve liyakatimle bir zafer kazandığımda da onu şansıma bağlamak için elimden geleni yaparım.

Zaman zaman hakkımı almayarak onları borçlu hissettiririm. Bir şeyi fethetmek için nezaketen eğildiğimde yükselen itibarım olur. Fark edilmezken göze çarparım, belli belirsizken daha büyüğüm. Ancak her zaman kibri de kibarlığa dönüştüremem çünkü iftiranın açacağı çatlakları sıvamanın bir yolu yoktur.

Bir kusuru rütbeye çevirmek incelikli bir iştir. Çabanın ve sanatın onurunu doğanın ve talihin hareketleriyle takas ederim.

Hatalarınızı ilk itiraf eden siz olun böylece son sözü de siz söylemiş olursunuz. Bu kendini aşağılama değildir kahramanca bir cesarettir. Kendimizi överken değil, eleştirirken daha asil görünürüz.

Zor zamanlarında ya da ödün vermeleri gerektiği anlarda insanlara nazikçe yol gösteririm. Onları herhangi bir darlıktan kurtaracak şeyleri vermekte çekinmem, bazen bir eylem bazen de bir kelime... Bu bir şaka, özlü söz, kasti bir hata ya da paradoks olabilir.

Ben kolaylık ve spontanlığın biricik yoldaşıyım. Herhangi bir hareketin nazik görünmesini sağlamakla kalmam, aynı zamanda şüpheli olanlar için de mazeretler yaratarak onları çekici hale getiririm, böylece onların

cesaretin mazur görülebilir faturaları olmalarını sağlarım. Bir kralın ihtiyatını insani, bir rahibin uysallığını yüce itaat ve kadınsı bir tereddüdü aklıselimlik gibi gösterebilirim. Birinin edeben kusur olarak görüp kınadığını, ben tüm ciddiyetimle dikkate almaya değmeyecek bir şey gibi görüp ilgilenmem. Ama bunu da ılımlı bir halle yaparım ki ciddiyetsiz görünmesin.

Zaferlerim daha büyük olsun diye büyük düşmanlar edindim. Birçok erdem için birçok kötülüğü ayaklar altına aldım.

İçimde yıkıcı ve harap olan bir şey olmadığı için yalnızca yıkıntılar üzerinde kazandığım zaferleri ifşa etmem. Tüm küçüklüklerden nefret ederim. Asil bir doğumun ve kalbin yüceliğini taşırım. Sembolüm en aristokrat olan kuş atmacadır. Onu gece boyu ısıtan ya da kalbi korkudan donmamış olsa da onu ısıtabilecek olan küçük kuşu mazur gören atmacaya hayranım. Ama atmacayla yine karşılaşıp onun cömert tavrını ikinci kez sınamamak için uzaklara uçan küçük kuşa da hayranım.

En büyükler hep nazik olmuştur, nazikler de hep kahraman..."

Gerçekler, gölgeler ve insan

Tavus kuşu hünerini tüylerinin güzelliğine borçludur, kartal ise gökyüzünde süzülmesine. Uçmak isteyen bir devekuşuysa düşüşüyle hatırlanır. Oysa devekuşunun yapması gereken tüylerinin tuhaflığıyla övünmektir.

İnsanın saygınlığı hünerine bağlıdır. Şüphesiz sebat edip çalışanın her işte saygınlık kazanması mümkündür.

Ancak insanın doğasında gizlenmiş tek bir hüner vardır ki işte o insanı nadir bulunan değerli bir elmas yapar. İşte bu değerli saygınlığı elde edebilen insan da nadirdir.

İnsan kendine kördür. Ne kendindeki değerli yanı kolayca görür ne de arzularının zincirinden kurtulup değerli azınlığa ulaşabileceği dokunuşu arar. Ona göre en zor işlerin üstesinden gelebilecek kabiliyet onda vardır.

"Kendimize duyduğumuz hayranlık bizi kör eder, bizi ancak zaman bu rüyadan uyandırır."

"Ah, keşke bakıp saçımıza başımıza çekidüzen verebildiğimiz gibi anlayışımız için de aynalar olsaydı..." serzenişinde haksız mıdır? Anlayışımızı düzeltebileceğimiz aynalar vardır elbet, ya başka bir insanın anlayışında parlatmak gerekir onu ya da kendi anlayışımızın duru sularında yıkamak...

Ancak zordur bu, çarpıtılmaya, kırılmaya, karartılmaya teşnedir her an. İnsan insanın aynasıdır derler. Oysa yeterince temiz bir aynadan yansıyanı açıklıkla kabul edecek bir yürek de Anka kuşuna benzer. İsmi var kendi yoktur. Duygularından rüşvet alan insanın yapacağı ilk iş, tez elden o aynayı kırmaktır. Kendi kendisinin yargıcı olan insan daha kalemi eline aldığı anda sözleşmesindeki boşlukları bırakın başkasına teslim etmeyi, kafasına göre kendisi doldurmaya başlar.

Öyleyse temiz bir anlayış aynası gerekir insana. Kendisine layık olan uğraşı bulması için de bu aynaya bakması...

Eğilimlerle uygun uğraşının buluşmasıdır ahengi yaratan. İskender'i İskender, Sezar'ı Sezar yapan da budur.

Ancak insan bir yandan koşarken bir yandan da temkinli olacak. Bazen kendinin bazen de talihinin nabzını tutacak...

Mümkün müdür böylesi?

Bu temkinli olma hali sizi ikiliğe düşürmesin. Onun kastettiği algılanan gerçeklikle, sizin dışınızda cereyan eden gerçeklik arasında bir denge sağlamak. Doğru gerçekliği bulmak. Belki de burada size "ziya" denen şeyden bahsetmem gerekiyor.

Ziya, ışıkla karanlığın birleşimi demektir. Etimolojik olarak bakıldığında Arapça olan sözcük aydınlık anlamına gelir. Bir anlamda ziya ne saf ışıktır ne de tamamen karanlık. Öyleyse ziya, göz için görmeyi sağlayan en ortalama haldir diyebiliriz. Çünkü göz ne saf ışıkta ne de koyu karanlıkta görebilir. İşte gerçek de böyledir. Onun algılanabilmesi için de araya biraz karanlık karışmalıdır.

Gerçek aynı zamanda "mümkün" olandır. Mümkün ise varlıkla yokluk arasında ortada bir yerde durur. Yani var olma ile var olmama hali eşit olan şeydir mümkün.

Dolayısıyla ziya, olası gerçekliğin en iyi bilinebileceği haldir. Çünkü hiçbir şey tamamen saf olduğu anda bilinemez, dahası konuşulamaz, bir şeyin bilinebilir hale gelmesi için onun bir miktar bozulması gereklidir.

İnsanın karanlığı da kendi gölgesidir. Jung böyle tarif ediyor. Ona göre gölge egonun ilkel yoldaşı, bilinçdışının kapı eşiğinin bekçisi... Gölgeyi fark etmek

zordur, onun gözlerine bakabilmek için fazladan ahlaki bir çaba sarf etmeniz gerekir. Öte yandan Stevenson meşhur kısa romanı *Dr. Jekyll ve Mr. Hyde*'da gölge kavramından, henüz Jung bu arketipten bahsetmemişken söz eder. Gördüğü bir rüya üzerine yazdığı bu kısa ama etkili hikâyede Stevenson, iyiliği rafa kaldırmış ve kötülüğün cazibesine kapılmış birinden ve "aynı adamın içinde yaşayan iki kişiden" bahsediyordu. Asıl adam "gölgesine" şöyle sesleniyordu:

> *"Kendi benliğimden çekip çıkarmış olduğum Hyde, yaradılış olarak kötü ve alçaktı. Tüm davranışlarında bencilliğin izleri vardı. Hırslarını yontma gereği bile duymuyor, hayvani bir içgüdüyle bir kötülükten diğerine sıçrıyordu. Yüreğinde merhametin kırıntısı bile yoktu. Hyde'ın bu davranışları karşısında tüylerim ürperirdi. Her şey yasalara aykırıydı, onun varlığı bile."*

Stevenson'un hikâyesini etkili kılan ve günümüze taşıyan şey şuydu: Hepimizin bir gölgesi var. Mesele onu ne kadar evcilleştirebildiğimizde. Zaten Jung da insanın bütünleşebilmesinin yolunun bu karanlık tarafla uzlaşmaktan geçtiğini söylüyordu.

Her yaratıcı şey gölgesini muhakkak yanında taşır. İster bir fikir olsun bu isterse bir insan... Gölgenin olmadığı yerde hareketsizlik vardır. Her hareketin içinde

de negatif bir yan. Devinim bu zıtlıktan doğar ve bu da karakteri yaratır.

İyi karakter doğanın meyvesidir. Ne çok olgunlaşıp çürüsün ne de ham kalsın.

Karakteriniz görmüş geçirmiş olsun ama paradokslarda boğulmasın. Bazen iki insanın arasındaki fark bir insanla bir hayvan arasındaki farktan bile büyüktür. Özde olmasa da belli şartlar altında, karakterle ilgilidir bu farklar. O zaman karakteri de yontmak lazım.

"Akordu güzel yapıldığında harika sesler çıkarır insan. İyi akort edilmediğindeyse uyumsuz ve karmaşık bir gürültü... İnsan birbirine uydurması zor pek çok telden oluşur. Mandalları ha bire kayar."

"Nezaket insanın özünü ortaya seren bir kaza gibidir, yetenekten doğar ve en sıradan şeyde bile kendini gösterir."

Azınlık gibi düşün çoğunluk gibi konuş

Sokrates'i büyük yapan şey neydi?

Hiç şüphesiz kendi gerçeklerini savunmaktan bir adım geri atmaması ve bunun hayatına mal olmasıydı.

Düşünce tarihinin ölümsüz filozoflarından olan Sokrates, dile getirdikleriyle gençleri zehirlediği iddiasıyla yargılandı. Yaklaşık 500 kişiden oluşan bir mahkemede verildi hüküm. Sokrates, baldıran zehri içerek ölüme mahkûm edildi. Talebelerinin yanında eline aldığı zehri içmeden önce onlara son bir kez daha seslendi:

"Unutmayın, ben ne ilk ne son olacağım! Hak ve hakikati, günlük hayat kaygılarının üstünde tutan birçok insanın akıbeti benim gibi olacak."

Zehri içti Sokrates ve bundan sonra hep yaşadı.

Peki, kaçımız Sokrates olma cesaretine sahibiz?

Akıntıya karşı kulaç atmak tehlikelidir ancak Sokrates gibi insanlar bunu göze alabilirler. Çoğunluğun içindeki çatlak ses olmak, onların düşüncelerine katılmamak bir hakaret olarak algılanır. Bir anlamda onları düşüncelerinden dolayı kınadığımızı düşünürler. Hatta diğer insanların gözünde tiksinti bile uyandırır bu.

"Düşüncede özgür olun,
konuşurken ise sağduyulu."

Sağduyulu bir insan çatışmadan kaçınır, diğer insanların da kendisiyle çatışmasına izin vermez. Çünkü zihninde hürdür. Bu nedenle sağduyu sahibi biri sessizdir. Bazen sessizliği bozsa da kendini yine uluorta ortaya saçmaz, mutlaka gölgelerin içinde bıraktığı bir tarafı vardır, bunu da ancak az sayıda insanın önünde yapar.

Dinlemenin de konuşmanın da adabı vardır. Göz kapaklarımız vardır ancak kulaklarımız daima açıktır çünkü tabiat onların hep açık kalmasını istemiştir. Kulaklar öğrenmeye açılan kapılardır. Ancak her duyduğumuz şey öğretici olmadığından bazı şeyleri duymazlıktan gelmek dinlemenin bilgeliğidir.

Kulakların anatomisine bakıldığında kıvrımlı, dolambaçlı bir huni gibi olduğunu görürüz. Yapısında zikzaklar vardır ki kelimeler süzülsün, arıtılsın, yalanla gerçeği ayırmak için zamanımız olsun.

Ağzımız sadece konuşmaya değil tat almaya da yarar ve yediklerinin lezzetinin yanında kelimelerin lezzetini de tadar. Konuşmadan önce sözcükleri inceleyebilir, bazen de iyice çiğneyip özünün farkına varabiliriz. Söyleyeceklerimiz can sıkacaksa biraz lezzet katarız onlara. "Hayır" kelimesinin tadına bakıp hazmetmesi zor biri için biraz şekere bulayabiliriz. Söylediklerimizi çoğunlukla da sessizlikle taçlandırırız.

"Sessizlik aptallığın ilacıdır.
Sadece eksik olanı saklamakla kalmaz
aynı zamanda ona gizemli bir de hava katar."

"Kimsenin işine
yaramamak büyük
bir talihsizlik,
herkesin işine
yaramaksa
bir başka
talihsizliktir..."

Bazı konuları derin düşünün

Beşikten mezara yaptığımız bu yolculukta çok az şeyden keyif alarak ve mükemmelliğin çok az farkına vararak yol alırız. Dünyaya kalp gözümüz kapalı doğarız. Tabiatın yüceliğini, ahengini, güzelliğini ve coşkusunu, renk renk kumaştan dokunmuş her bir parçasındaki büyüyü görebilmek için gereken merak, alışkanlıklarımıza ve telaşımıza yenik düşer. Başımızı kaldırıp devinen güzelliği çoğu zaman görmeyiz bile. Doğaya baktığımızda hayranlık duygusu uyanmaz içimizde çünkü yeniyi görmekten çok uzaktır gözlerimiz. Oysa bir bilge her an dünyaya yeni gelmiş birinin tazeliğinde bakar yaşama. Derin düşünme onun en sevdiği uğraşıdır. Onun için her şey bir mucizedir ve üzerinde tek tek durmayı, keşfedilmeyi hak eder. Üstelik onlar bu

bahçeden her bir çiçeğin farkına vararak geçtikten sonra geri dönüp bu çiçekleri tekrar tekrar koklarlar. Derin düşünmeye dalıp ustalıkla felsefe yaparlar.

Basit olanı değil, göründüğünden daha enteresan olan konuları derin düşünmek gerekir. Düşünme yetisi sadece insana bahşedilmiş bir yetenektir. Kimileri, bu ayrıcalıktan faydalanabilme şansını yeterince kullanamaz.

"Tüm aptallar düşünme yoksunluğundan dolayı acı çeker" der Gracián. Ona göre bu insanlar ancak yaşadıklarının yarısını kavrarlar, yaşadıklarıyla ilgili kazanç ya da kayıpları tartamazlar, aslında tartmak için özel bir çaba da harcamazlar. Önemi olmayan şeyleri abartıp, değeri olanı aza indirgerler. Asla doğru bir analiz yapma şansını elde edemezler. Buna düşünce yoksunluğu denir ve düşünce yoksunluğundan mustarip insan bilinçsizce acı çeker.

İnsanın doğru, gerçekçi, akla yatkın ve yerinde yargı verme yeteneğinin adı sağduyudur. Başka bir tarifle aklıselim olmak, iyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı ayırt edebilmek, hakkaniyetli ve adil yargılarda bulunmak... Felsefe alanında sağduyu ile ilgili akıl yürütmesi yapan Descartes'a göre ise gündelik hayattaki yargılama gücünün adıdır sağduyu, ancak bu yargılar her zaman doğru olmayabilir. Gracián'ın çok vurguladığı sağduyu kavramı daha çok doğru yargılar verme kabiliyetidir.

"Birçok insan sağduyusunu yitirmez çünkü zaten ona sahip olmamıştır."

Bilge akıl düşünür. Önemli olan konuları daha da derin düşünür. Bu derin düşünme hali ile konuları kavrama becerileri en az algıları kadar derine ulaşır.

Bilmenin dört yolu vardır: Uzun yaşamak, çok yer gezmek, kitap okumak (en kolayı da budur) ve bilge insanlarla sohbet etmek (bu da en eğlencelisi).

"Gözlem yapan ve muhakeme becerisine sahip biri her şeyi yönetir fakat hiçbir şey o insanı yönetemez."

İnsanları gözlemleyen ve derin bir kavrayış gücüne sahip olan biri, diğerini gördüğü anda onu anlar ve görünmeyen, gölgede kalmış özellikleri ile ilgili fikir sahibi olur. İnsan her ne kadar karmaşık olsa da –elinde olmaksızın– karakteri ile ilgili şeyleri çatlak bir bardak

gibi kendisinden sızdırır. Basit bir gözlem ile bu çatlaklardan sızanları yakalayabilir. Böylesine yetenekli biri yoğun gözlem, derinleşmiş algılar ve akıl yürütmeleri sayesinde bunları bulup çıkarır, değerlendirir ve anlar.

Unutmayın ki hızlı yapılan hızlı yıkılır.

Zaman... Doğadaki değerli madenlerin oluşması için temel gerekendir. Tabiatın koynunda dinlenerek zamanını bekleyen madenlerin değeri de fiyatı da bu yüzden yüksektir. Derinleşmek için zaman gereklidir. Mükemmellik ve başarı için yavaş ve emin adımlarla ilerlediğinizde uğraşınızın derinliklerine doğru süzülürsünüz.

Peki, nerede derinleşeceğinizi nasıl bulacaksınız?

"En güçlü yanınız en önemli yeteneğinizdir."

İnsanın kendisini keşfetmesi uzun bir yolculuktur. Zihnen ve ruhen büyüyüp olgunlaşmak, güçlü taraflarınızı fark etmek, zayıflıklarla yüzleşmek vakit ister. Güçlü yanınızı bulmak aslında yeteneğinizin ne olduğunu bulmaktır. Kimi insan ilişkilerinde iyidir, kiminin eli çok iyi kalem tutar... Her birimizin bir

parçası geri kalanımızdan daha fazla cilalanmış ve parlatılmıştır.

Sizin hangi parçanız parlıyor?

"Hangi yönünüzün üstün olduğunu keşfedin ve bu yönünüzle ilgili sorumluluk almaktan korkmayın. Çoğu insan ona bahşedilmiş yeteneklerini kullanma konusunda kabiliyetsizdir. Böyle biri hiçbir işte üstünlük sağlayamaz."

"Doğanın bilgeliği, balın tatlılığını ve iğnenin sivriliğini bir araya getirmiştir."

Adaletin Anka kuşu olun

Doğruluk peşindeki insan dürüstlüğe sıkı sıkıya tutunur. Ne zalimin zulmü ne de kalabalığın tutkusu onu yoldan çıkarabilir.

Peki, kim adaletin Anka kuşu olacak?

Kim bunca kısıtlamalara rağmen o ateşlerden tekrar tekrar doğacak?

Dürüstlük sadece başka dudaklardan döküldüğünde övgüyle söz edilecek bir şeydir. Ancak iş uygulamaya geldiğinde kimse o kor ateşin içine uzanacak maşa olmak istemez. Bir şey konuşulurken kendisine çok sayıda taraftar toplar ancak iş uygulamaya gelince oyunun kuralı değişir.

Fikri ile zikri bir olan için gerçeğin üstünü örtmek bir tür ihanettir.

"Dürüstlük arkadaşlığa, yönetime hatta insanın kendi menfaatine karşı mücadele etmesidir. Bunun bedeli de çoğu zaman yalnızlıktır."

Ruh ayrıcalıklı bir rütbeye sahiptir. Yüce gönüllü düşünmek tüm yiğitçe davranışları etkiler. Böylece tüm karakteriniz nezaketin esintisinden nasibini alır. Hissetmek asil bir ruha yaraşır, yücelik gerektirdiğinden de herkeste bulunmaz. Bu asalet kendini en iyi nasıl mı gösterir? Düşman hakkında bile iyi konuşurken hatta ona iyi davranırken. Asil bir ruh kendini en iyi, intikam fırsatı ele geçtiğinde bile bu fırsattan yararlanmadığında gösterir. Hatta umulmadık bir cömertlikle durumu kendi lehine tam bir zafere çevirir böylelikle...

"Bir mahkemede karar veren hâkimi ölümsüz kılan şey onun adil olmasıdır. Çünkü zulmetmeden sağlanan adalet insanı gafilce saçılan merhametten daha çok mutlu eder."

Neyi seçeceğinizi iyi bilin

"Bugün tüm insanlığın bilgisi, nasıl bilgece seçim yapacağını bilmesiyle eşdeğerdir."

Baltasar Gracián, yaşadığı 17. yüzyılda kurduğu bu cümleye şöyle devam ediyor:

"Çağların sonundayız artık. Altın Çağ'da insanlık bir şeyler icat etti, sonra bunlara bir şeyler eklediler. Şimdi ise her şey tekrara düştü. Geriye ise seçim yapmaktan başka bir şey kalmadı. İnsan seçim yaparak yaşar."

Gracián'ın yaşadığı günlerden bugüne pek bir şey değişmedi sanki. Bugünden bakıldığında o dönemin kıt imkânlarının içindeyken dahi seçim yapmanın ne denli zor olduğunu şimdilerde çok daha iyi anlıyoruz. Seçenekler seçemeyeceğimiz kadar çok! Halbuki bu bir tuzak, olan sadece eskinin yeniden paketlenip önümüze konulmasından ibaret.

İşte bu yüzden neyi seçeceğinize iyi karar vermeniz gerekiyor.

Nasıl bir hayat sürdüğünüz seçimlerinize bağlıdır. Doğru seçim içinse sadece zeki olmanız yetmez, aynı zamanda zevklerinizin gelişmiş olması ve doğru muhakeme yapabilmeniz de gerekir. İyi seçimler yapabilme becerisi aynı zamanda başkaları tarafından da bir tercih edilme sebebidir. Çünkü iyi seçim demek zekâ, iyi gözlem, iyi eğitim ve güçlü sezgi demektir. Kötü zevk her şeyin doğasını bozar, her mükemmeliyetin düzenini sarsar. İyi zevkin olgunlaşmasındansa başarı ve mutluluk gelir.

Kimi uğraşının özü seçimde yatar. Bir filozofun düşüncesinin içinde derinleşmesi, bir tarihçinin geçmişin dolambaçlı yollarında kaybolması seçimlerle gelen keyifli öğreti yolculuklarıdır.

Peki kendi zevklerinizin gelişmiş olup olmadığını nasıl anlayacaksınız?

Aynaya bakarak.

Ne demek bu derseniz şayet, kendinizde bulunan zevkleri başkalarıyla karşılaştırın derim. Bir şekilde onlarda görüp beğendiklerinizi onların da sizde görüp beğenmesi muhtemeldir çünkü.

Kuvvet ve kudret sahibi kişilerin hayatlarına baktığınızda onların çevrelerinde akıl ve bilgelikle dolu insanları barındırdığını görürsünüz. Yani onlar aynalarını hep karşılarında tutmuşlardır. Böylece bu yetkin kişiler her türlü bilgisizlik korkusundan, tuzağa düşmekten ya da çözemeyeceği meseleleri düşünme gücünden de kurtulmuşlardır. Bilgelerden faydalanma gücü pek az insana bahşedilmiş bir yetenektir. Bunu hayata dahil etmek için kibirden uzaklaşmak ve akıllı yaşamayı bilmek gerekir. Bu bir bilgeyi güçle, parayla ya da oyalayıcı başka şeylerle esir almaktan çok uzaktır. Bilgeliğe doğru çıkılan yolculuk, bilgenin bilgeliğinden yararlanma şansını elde etmekle başlar. Çünkü bir bilge de kendisini satın alacak olan kimseye kapılarını açmaz. Onun bilgeliği ancak gönüllü olduğunda paylaşıma açıktır.

"Görmüş geçirmiş olmak sadece soyluluğu kişilik ve davranışta göstermek değildir. Etrafında iyi yetişmiş, bilgeliği en iyi şekilde barındıran kimseler de bu yüzden itibar görürler."

Dostça ilişkiler bir okul gibi olmalıdır. Hem bilginin hem tecrübenin paylaşıldığı, arkadaşların birer öğretmene dönüştüğü bir okul... Böyle bir dostluk kuru bir sohbetten çok daha fazlasını verir insana, konuşana ilgiyle dinlenmenin hazzını, dinleyene de duyduklarıyla gelişmenin fırsatını sunar. Kibirden ve gösterişten uzak, samimi bir değiştokuş sahasıdır burası. Niyet birine kendini övmek ya da gösteriş budalalığı yapmak değildir. Asil insanların bilgilerini ve kültürünü görgüyle sahnelediği yerdir burası.

Her şeyin bir yapılış şekli vardır. Bu bilgi-haz takasının yapılış şekli de görgüyle olmalıdır. Çünkü görgüsüzlük her şeyi bozar. Görgü ise her şeyi örter. Bu yüzden bir şeyi yapmaktan daha çok nasıl yapıldığı önemlidir.

"Bilmek sadece yaşamaktan çok daha kıymetlidir. Bize üstatlık edecek yaradılıştaki insanları hizmetimize alabilmek büyük ve benzersiz bir üstünlüktür."

Her şeye heves eden biri olmayın. Canlılar içinde sadece insan kendi sonunu hazırlayacak mükemmel hatalar yapar. Heveslerinizde de ihtiyatlı olun.

Size saygınlık katmak yerine ününüzü lekeleyecek geçici heveslerden uzak durun. Evet çoğumuzun birtakım dürtülerine söz geçirme konusunda ağır sınavlar verdiği muhakkak. Bazen para, bazen mevki için gözümüzü karartıp kendimiz olmaktan uzaklaştığımız anlar da oluyor. Bu gibi durumlarda soğukkanlılığınızı muhafaza edin. Alay edileceğiniz durumları çoğaltmaktansa saygınlığınızı artırmanın yollarını kovalayın.

"Dikkatli biri, işine yeri geldiğinde bilgeliğini bile karıştırmamalıdır. İnsanların önünde gülünç durumlara düşmekten kendini korumalıdır."

"İki şey yaşamı hızlı bir şekilde sonlandırır: Budalalık ve ölümsüzlük."

Kendinizi saklayın

Bir Yunan bilgesi şöyle der: "Yarım bütünden daima büyüktür." Sadece yarımınızı gösterin ki göstermediğiniz diğer yarımla bütünden daha fazlasını vaat etmiş olun.

Derinliğinizi saklayın. İnsanlar sizi anlasın ama tam olarak kavrayamasın. Beklentilerini karşılasın ama tam anlamıyla da tatmin olmasın. Böylece onlar için daha fazlasını vaat etmiş olursunuz. Nehirler ancak geçitleri keşfedilene değin heyecan uyandırır. Yeteneklerinizin sınırsız olduğuna dair bir his, her zaman size saygı olarak geri döner. Özenle saklanan derinlik itibarınızı korur.

Derin taraflarınızı keşfeden biri üzerinizde hâkimiyet kurmak için bir an bile beklemez. Siz ise bu durumda zaferinizi bir başkasına kaptırmış olursunuz.

Sadece yeteneklerinizi değil duygularınızın dozunu da gizleyin. Zaaflarınızı asla belli etmeyin. Buralar insanların size sızacağı ve hükmedeceği yerler olacak. Yapabiliyorsanız bu çatlakları sıvayın, yapamıyorsanız da gizleyin.

Bir insanı harekete geçirmek onun iradesini kullanabilme maharetiyle mümkündür. Herkesin iradesine ulaşmanın bir yolu muhakkak vardır. Kimisi paraya asla hayır diyemez, kimisi rütbeye, üne, zevke ya da menfaate... İnsan doğası en dipteki dürtülerinden alır itici gücü. İyi eğilimlerden daha çok kötü eğilimlerin kontrolü altındadır. Şimdi kendinize bakın ve sorun: Sizde baskın olan dürtü ne?

"Üstün yetenekli insanlar başkalarının iradesine nasıl etki edeceğini bilirler. İnsanın kendi iradesini nasıl saklayacağını bilmesi de onu üstün kılar."

Aptallık, aptallık yapmak değil, yapınca onu saklamamaktır.

Kusurlarınızı da arzularınızı da mühürleyin. Akıllılar kusurlarını gizlemeye çalışırken aptallar bununla övünür. Kendi aklına âşık olanlar asla iflah olmazlar, çünkü ilacın olması gerektiği yerde hastalık vardır.

Becerileri taklit ederek göstermekten daha beter olan kusurlarla gösteri yapmaktır. Şöhret yapılan şeylerden ziyade gizlenenlere bağlıdır.

"Her sanatın en özel yanı onu saklamakta yatar.
En iyi hile ise o sanatı daha yüksek
bir sanatla örterek saklamaktır."

Erdemli yaşamak zordur ve erdemli yaşamanın onuruna sahip olamıyorsanız en azından tedbirli yaşamanın keyfini sürün. Büyük insanların hataları güneşin tam tutulduğu andan önce görülen parlak ışık gibidir. Dostluklarda bile büyük başarısızlıkların birine anlatıldığı nadirdir. Eğer yapabiliyorsa insan, kendi başarısızlığını kendinden bile saklamalıdır. Hatta bunun için çok etkili bir yol vardır: Unutmak.

Unutmak bu tedbirlerin başında gelir. Gerekiyorsa eğer, kendinizi yok edin.

Bu fiziksel bir yok oluş değil elbette. Bazen ortadan kaybolmayı, insanların size ulaşamamasını sağlayın. Uzun süre tüketilen her şey insanda doygunluk yaratır, çok olan şey her zaman ucuza satılır. Bir şey ancak kıtlık zamanlarında değerlidir.

İnsanlar tarafından sürekli erişilebilir olmak sizi onların gözünde hızla değersizleştirmekten başka işe yaramaz. Bırakın bazen de insanlar sizin yokluğunuzla sınansınlar. Varlığı çoğaltan şey onun yokluğudur.

"Anka kuşu ününü gizlenmesine borçludur, böylece yokluğuyla özlem yaratır."

Yeteneklerinizi gereğinden fazla sergilemeyin. Bu hem sizi antipatik yapar hem de ışığınızın çabuk sönmesine yol açar. Gücünüzü ve bilgeliğinizi gerektiği kadar kullanın. Tüm numaralarını bugünden gösteren bir akrobat ertesi gün sirk çadırına aynı kalabalığı toplayamaz. Cephanenizde her zaman gösterebileceğiniz bir yenilik olsun. Sınırlarınızın ne denli geniş olduğunu hissettirmek için her gün yeni bir şey sunun.

"Yetenekli bir şahinci, sadece o anki avına yetecek kadar kuş uçurur."

"Yoğunluğu
genişlikten daha
fazla ödüllendirin.
Mükemmellik
niteliktedir,
nicelikte değil."

Her şeye karışmayın

İşiniz olmayan şeyi işiniz yapmayın.

Her şeyle ilgili dedikodu yapan insan gibi bazısı da üzerine düşmeyen her şeyden kendisine vazife çıkarır. Bu tip insanlar her zaman büyük büyük laflar eder, her şeyi fazlaca ciddiye alır ve bunu ya bir tartışmaya ya da bir sırra dönüştürür. Can sıkıcı durumlar eğer geçiştirilebilecek gibiyse fazla ciddiye alınmamalıdır. Omzunuzun üzerinden fırlatıp atabileceğiniz şeyleri yüreğinize dert etmeyin. Şunu bilin ki, çokluk halinde dert yaratacak şeylerin her biri, bir başına önemsizdir. Baştan her şeyi ayarlamak kolaydır, ancak iş işten geçtikten sonra çok zordur. Paracelcus'un dediği gibi: *"Her şey zehirdir, önemli olan dozudur."* Bir hastalığa çare olan ilacı fazlaca içmek de hastalığa neden olur. Her şeyi akışına bırakın ve hatta her işi kendi haline bırakın.

Her şeyden sorumlu olmak bir anlamda köleliktir. Etrafınızdakiler sizden sadece yardım almak için çırpınıyorsa özgürlüğünüz tehlikededir. Sürekli bir görev yüklenmeniz ya da insanların sizden yardım istemesi kirli egonuzu okşamasın. Bu genellikle sizi bağımlı hale getirmek için kurulan bir tuzaktır.

Fazla sorumluluk almak aynı zaman da risklidir de. Çünkü taşıyabileceğinizden fazla yük almak ve başarısız olmak sizi başkalarının gözünde suçlu yapar. Diyelim talihiniz yaver gitti ve bu seferlik başardınız ama çabuk sevinmeyin çünkü o beklediğiniz övgü ve minnettar olma hissi yerine haddinizi aştığınız yergisiyle karşılaşmanız olasıdır. İnsanlar, onlar istemediğinde ettiğiniz iyilikler için teşekkür etmezler.

"Kıymetli zamanınızı sizden çalan önemsiz meseleler vardır. Üzerinize vazife olmayan şeylerle uğraşmak, boş durmaktan daha da kötüdür."

Dönerek uçan bir kuşu vurmak, düz uçanı vurmaktan daha zordur

Her zaman benzer şekilde hareket etmektense eylemlerinizi çeşitlendirin. Bir anlamda tahmin edilemez olun. Özellikle rakibinizin dikkatini dağıtmak için farklı taktikler uygulayın. Sizi harekete geçiren ilk dürtüler genelde işe yaramazlar, bu yüzden onları pas geçin ve ikincil eylemlere odaklanın. Rakibiniz hareketlerinizdeki aynılığı fark ettiğinde bir sonraki hamlenin ne olacağını çözerek planınızı bozacaktır. Öngörülemeyen biri olmak her zaman iyidir. İkincil eylemleri uygulama noktasında da aceleci olmayın. Çünkü rakibiniz her zaman tetiktedir, üstesinden gelmek yüksek beceri gerektirir.

"Kumarbaz rakibin beklediği kartı elinde tutar, ona her zaman istediğinden daha azını verir."

Hayal edilen mevkie ulaşmak için hem yetenek hem de marifet gereklidir. Eylem ve sürekli devinim içinde olmak insanı daha başarılı kılar. Sürekli durandansa hareket eden yeğdir. O yüzden hep sahada olun. İtibar çalışmakla gelir. Az bedel ödeyen karşılığında az değer edinir.

Yüksek bir mevkie ulaşmanın önündeki en büyük engel, yetenekten ziyade marifet yani uygulama becerisidir. Büyük işlerde ortalama başarı kazanmak, sıradan bir işte zafer kazanmaktan daha iyidir. Bu asil bir zihnin göstergesidir.

Öngörülemeyen olmamak adına gerçekleştiremeyeceğiniz beklenti rüyalarını yaratmayın. Gerçekle hayaller asla eşit olamazlar, bu yüzden idealleri oluşturmak onları gerçekleştirmekten daha kolaydır. İnsanlarda beklenti yaratmak fakat daha sonra bu beklentileri karşılayamamak başarısızlık olarak algılanır. Hayal gücü umutla birleştiğinde ikisini de aşan zirveler ortaya çıkar. Üstün yeteneklere rağmen bu zirvelere ulaşamaz ve aşamazsanız sizi izleyenler hayranlık duymak yerine düş kırıklığına uğrarlar. Umut acıyı uzatır derler ama

daha fazlasını yapar ve gerçeği bozar. Yeteneklerinizin sizi korumasına izin verin çünkü amaca ulaşmak beklenti uyandıracak arzuları tetiklemekten daha önemlidir. Ortaya çıkan gerçeğin tasarlanan gerçeği aşması daha faydalıdır.

"Mevki için doğal yetenek ve beceri gerekir ancak uygulama ikisini bir araya getiren mühürdür."

"Cesaret,
cömertlik ve
sadakat dünyadan
silinse bile,
insanoğlunun
bu erdemleri
sizin kalbinizde
tekrar bulabilecek
olmasıyla
övünebilmelisiniz."

Her şeyin ortasındaki ahmak

Talihsizlik ona karşı hazırlıklı olanı korkutmaz. Peki hazırlıklı olmak ne demektir? Aksiliklerden kaçmak ya da onlarla yüzleştiğinizde kimselere tam anlamıyla güvenmemektir. Homeros bile zaman zaman başını eğip onay vermek durumunda kalmış, İskender makamından düşmüş ve hayallerini kaybetmiştir. Koşullar değişince makamlar da değişir... Bir durumda sizi zafere ulaştıran şey bir bakarsınız başka bir zaman yenilmenize yol açmış...

"Her şeyin ortasındaki ahmak, kendine karşı beslediği boş memnuniyetle değişmeden aynı kalarak tomurcuklanır, çiçek açar ve tohuma kaçar."

Her şeyi hatalı ve yanlış algılayan insanlar vardır, bu şeytani dürtülerinden kaynaklanmaz, onların kendi

doğaları gereğidir. Onlar yaptıkları ve hatta yapacakları her şey için diğer insanları suçlarlar. Ancak bu kötüden de kötü bir doğanın var olduğunun göstergesidir. Bu bir bardak suda fırtına koparma kabiliyetine sahip insanlar cenneti cehenneme çevirirler. Hele ki meselelere kendi arzuları da karışırsa olayları en uç noktalara tırmandırmakta tereddüt etmezler. Bunun tam tersi yüce bir ruha sahip olanlar ise bir başarısızlık ortaya çıktığında meseleye hoşgörüyle yaklaşıp, kötü niyet sezmeden yapılanın basit bir hata olduğunu ifade ederler.

Her şeyin ortasındaki ahmak olmamak için başka insanların hatalarının çetelesini tutmayın. Kötü şöhret peşinde koşmak en az kötü şöhrete sahip olmak kadar kötüdür. Nedense bazı insanlar kusur peşinde koşmayı sever. Aslında dertleri başkalarının kusurlarının altına kendilerininkini gizlemektir. Kusurları başka kusurlarla yıkamaktır, istekleri ya da en azından kusurlar konusunda yalnız olmadıklarını hissetmektir ama açıkça bellidir ki bu bir gariban tesellisidir.

"Eşen, kuyusuna düşer diye bir laf vardır. Kusurlar ya da talihsizliklerle ne kadar meşgul olunursa o kadar aptal durumuna düşer insan. Kusurların sicil memuru olmayın. Başkalarının hatalarının takipçisi olmak kalbi olmadan yaşamak kadar iğrençtir."

Ne yaparsanız yapın kendinizi sevdirmeye bakın. Sevilmemenin peşinde koşmanın hiçbir akıllıca tarafı yoktur, çünkü siz ne yaparsanız yapın eninde sonunda o gelip sizi bulacaktır. Neden ve nasıl olduğunu bilmediği halde sürekli bir şeylerden nefret eden çok insan vardır. Onların fenalıkları bizim hoşnutluk yaratma hevesimizin kaçmasına neden olur. Onlar hastalıklı doğalarının bir esiri haline gelerek kötülük yapmaya da yatkındırlar. Oysa açgözlü yapılarını kendilerine avantaj sağlayacak şeyler peşinde koşarak harcamalılardır. Bazı insanlar bir şekilde herkesle kötü geçinmeyi başarır, daima ruh sıkıntısı yaratırlar. Kötü ün gibi nefret de bir kez toprağa kök salınca temizlemesi kolay olmaz. Akıllı insanlardan korkulur, kötü niyetlilerden tiksinilir, kibirliler küçümsenir, soytarılar aşağılanır, züppeler ise görmezden gelinir.

"Saygı duyun ki saygı alabilesiniz. İtibar görmek isteyen itibar göstermek zorundadır."

"Herkes için
iyi bir şey
olmayı öğrenin,
bilgeler arasında
bilgin, azizler
arasında aziz."

Batan güneş olmayın

Yaşam çalkantılı bir deniz, denizde yol alan gemi ise sizsiniz. Bir de talih var. Rüzgârınıza yön veren, dalgaları kabartan ya da indiren talih...

Nedir talih?

Çok kişi onun hakkında konuşur ancak pek az kimse onun ne olduğunu anlar.

"Talih tesadüfün büyükannesinden ya da ulu tahtında oturup bazen izin verip bazen de engelleyen ilahi takdirin evladından fazlası değildir."

Talih gelişigüzel bir şekilde dalgalanırken onun nabzını tutacak bir uyanıklık lazımdır.

Fırtınalı denizde korkuyla kürek çeken kayıkçısına "Korkunu durdur, Sezar'ın talihine yaptığın bir hakarettir bu!" diye bağıran Sezar gibi talihin derin sularına güvenle çıpayı atmayı bilin. Talihin yanınızda olduğunu hissettiğinizde kabaran denizden korkmayın. Yıldızlar size göz kırparken dalgalar biraz köpürmüşse ne olmuş? Bulutlar dağılmaya yüz tutmuşken rüzgârın biraz sert esmesinin ne önemi var?

Talihtir sizin hem üvey hem de öz anneniz. Eğer size olur da üvey annelik yapacağı tutarsa inat etmeyi bırakın. Yelkenlerinizi indireceğiniz vakittir bu. İnatlaştığınızda onun gazabı bir kurşun gibi ağırlığınca üzerinize çöker.

Sezgilerinde ustalaşmış biri havayı koklamayı pek iyi bilir. Sürekli dönen tekerin yavaşlamaya başladığı o kısacık anı yakalar derin önsezinin sahibi...

Talihiniz yangından mal kaçırır gibi üzerinize çullandığında hareket etmektense durmayı seçin. Durmayı ya da geri çekilmeyi bilen bir kumarbaz masadan vakitlice kalkar. Talihin küpünden içtiği bir yudum şarapla sarhoş olup devrilen nice insan vardır.

"Talih, gemiler yüklenene kadar bekleyen bir korsandır bazen... Savunma ya da başka plan mı? Limana hemen geri dönün."

Talihin kapınızı ne zaman çalacağı belli olmaz. Keyfi istediğinde onu bir anda karşınızda bulabilirsiniz. Bu anları kollayıp talih size yapıştığında cesaretle kollarına atlamanız gerekir. Tıpkı doğru dalgayı bekleyen bir sörfçü gibi davranın. Bekleyin ama dalgayı yakaladığınızda tereddüt etmeyin.

Ancak talihin sizi bulmasını beklerken de yapmanız gerekenler vardır. Şansınızı zorlamayın. Hatta onu beklerken onu beklemiyormuş gibi başka şeylerle ilgilenin ama yine de gözünüzü dört açın. Talihinizin değişmesini beklerken de ona rehberlik edin. O yokken de onu kollamak hünerli insana yakışır.

Benzer şekilde kazanırken bırakmayı bilmek de bir erdemdir. Tüm başarılı oyuncuların sırrıdır bu. Şansın her zaman yaver gitmesi diğer insanlarda şüphe uyandırır. Bu yüzden de bazen batmak bazen çıkmak vitrininize bakan biri için daha güven vericidir. Ayrıca siz de araya karışan zorlukların üstesinden gelmekle uğraşırken kendi başarılarınızın lezzetini daha iyi alırsınız.

Uzun süreli başarı ve şans kanıksandığında yaşam tatsızlaşır. Hayatın lezzeti iniş çıkışlarının olmasındadır. Bu yüzden zorluklara sizi yıldıracak bir şeymiş gibi bakmayın, aşılması gereken bir şeymiş gibi bakın.

"Bazı durumlarda iyi bir geri çekilme, cesur bir atak kadar başarılıdır."

Takip edilmesi gereken zamanlamalardan biri de kendinizde ortaya çıkardıklarınızdaki olgunlaşmayı izlemektir. Bir meyve en olgun zamanında yenmelidir, biraz beklettiğinizde çöp tenekesini boylar. Doğada her şey en olgun noktasına kadar gelişir, sonra bozulma başlar. Çoğu sanat yapıtı, kitap, resim ve hatta aşk bile varabileceği en olgun noktaya kadar ilerler. Bu yüzden olgunlaşmış her şeyin tadını çıkarın. Bu ancak gelişmiş bir ruh halinin ve aklın göstergesidir. Düşüncelerin, yaratıcı fikirlerin, hayallerin, kısaca zihinden doğan her şeyin bir olgunlaşma zamanı vardır. Ancak onlardan faydalanabilmek için fark etmek ve uygun zamanı yakalamak ayrı bir meziyettir.

Hayatta önemli olan şeylerden biridir uğurlanmalar... Yeni bir yere girdiğinizde nasıl karşılandığınız değil oradan nasıl uğurlandığınızdır asıl mesele. Zevkle

girdiği kapının merdivenlerinden yuvarlanarak inen çok insan vardır. Bu hüzünlü vedalaşmadan korunmak için her şeyin sonunu iyi hesaplayın. Yaşamda çok az insan sahneye geri çağrılma şansını yakalamıştır. Talih çok az insana kapıya dek eşlik eder, yeni gelenleri her zaman güler yüzle karşılar ancak ayrılana soğuk davranır.

"Önemli olan bir yere girdiğinizde aldığınız bayağı alkışlar değil, çıkarken oluşturduğunuz izlenimlerdir."

Batan güneş olana dek beklemeyin.

Her sahnede perdenin kapanması gerektiği bir an vardır. Bu anı kaçırdığınızda sahnenin merdivenlerinden aşağı itilebilirsiniz. Bir şeyler kendisini terk etmeden sahneyi terk etmek bilge insanların işidir. En nihayetinde amaç zirveyi ele geçirmektir. Güneş bile en tepede olduğu zamandan itibaren battığı görülmesin diye bir bulutun arkasına saklanabilir. Amacı batıp batmadığına dair geride şüphe bırakmaktır.

Bir aksiliğin yaşanma ihtimali varsa geri çekilin ki aksilik meydana geldiğinde oralarda olmayasınız.

İnsanlar size sırtını dönene ya da görünürde yaşayan ama saygınlıkta ölü biri olarak size mezara gömene dek beklemeyin. Akıllı antrenörler yarışçıları önce kıra salarlar ki pistte düşmenin utancını öğrenmeden önce bol bol düşsünler. Güzel bir kadın, bunu gözleri açıldığında yapmak zorunda kalmasın diye aynasını erkenden kırmalıdır.

"Eğer sıradan insanlar gibi Talih'e inanıyor olsaydım onun evini iki farklı kapıyla hayal ederdim. Biri kaymaktaşından yapılmış bir çanaktan alınmış çakıltaşlarından, diğeri ise mutsuzluğun habercisi koyu renk taşlardan olurdu. Bir kapıda memnuniyet, huzur, tatmin, zenginlik ve başarı; diğerindeyse mutsuzluk, zorluk, açlık, aşağılanma ve talihsizlik ailesinin diğer fertleri olurdu. Tüm ölümlüler bu evi sık sık ziyaret eder ve kapıların birinden geçer. Ancak değişmez bir kural vardır. Kapılardan birinden girersen diğerinden çıkman gerekir. Zevk kapısından giren keder kapısından çıkar ya da tam tersi...

Mutlu girişler ve trajik çıkışlar Talih'in sıkça yaptığı bir aşağılamadır. Başta duyulan alkışlar sonra homurdanmaya döner. Önemli olan girişteklerin tezahüratı değil çıkıştaki genel pişmanlıktır.

Her konunun gösterişli bir ön cephesi ve mütevazı bir arka bahçesi vardır. Önemli bir konuma eriştiğimizde göklere çıkarılırız ancak oradan ayrılırken genelde lanetleniriz. Başlangıçta samimi beğeniler ve alkışlar alırız çünkü sıradan her insan yeniliği sever ve kişisel olarak sizden iyilik göreceklerini düşünürler. Ama sonlar çok daha sessizdir. Talihi gelene nazik gidene ise hoyrat davranır. Onun giydiği kıyafetler hep aşırı uçlardadır, göğüs kısmı beyaz, omuz başları ise siyahtır."

"Sadece
aptalların
ve ölülerin
düşünceleri
değişmez."

Kötü şans yoktur budalalık vardır

Şans nedir?

İşlerinizin yolunda gitmesi, kıl payı kazalardan kurtulmak, sıkışık bir anınızda birinin yardımınıza koşması sizi şanslı kılabilir. Şanslı olduğunuzu hissettiğiniz durumlarla yaşamınızda bir şekilde karşılaşmış olduğunuz, hatta Tanrı tarafından korunduğunuzu düşündüğünüz anlar bile olmuştur.

Peki kötü şans nedir?

Budalaca davranışlardır insanın şanssızlığını yaratan ve en ufak budalaca bir hareket peşi sıra daha büyüklerini yapmanıza zemin hazırlar.

"Kötü şans budalaca davranışların sonucudur ve bundan daha bulaşıcı başka bir şey yoktur."

Gerçek bir deliden daha ilgi çekici ve itici olan şey deli olmaya çalışmaktır.

Tuhaflık insanların ilgisini çeker ama gelin görün ki kötü şöhret ününü tuhaflığa borçludur. Özgün olmayan tuhaf haller ve davranışlar insanların sizden uzaklaşmasına yol açar. Güzelliğiniz ve yetenekleriniz dahi bu durumu kurtarmaya yetmez. İletişimde uzlaşmacı bir tavır yerine dirençle kendinizi ortaya koymanız, tartışmalarda ılımlı olmamanız, fark yaratmak adına saçmalamanız sizi sadece boş konuşan bir gevezeye çevirir.

"Züppelik iticidir, tuhaf insandaki züppelik daha da iticidir."

Terazinin diğer kefesine baktığımızda en az deliymiş gibi davranmak kadar itici başka bir tavırla karşılaşırız: Fazlaca şahsiyetli davranmak.

Eğer insanların gözünde saygı uyandırmak istiyorsanız şahsiyetli biriymiş gibi davranmayı bırakın. Saygınlık da Anka kuşu gibidir, onun peşine düşüp ne kadar kovalarsanız onu yakalama ihtimaliniz o kadar azalır. O aramakla elde edilemez, çünkü o diğer insanların

fikirlerine bağlıdır. Eğer gerçekten değerli görülmek istiyorsanız bunu yeteneklerinizin yaratıcılığı ile elde edin. Krallar dahi sadece mevkileriyle anılmak istemezler, asıl saygıyı kişilikleriyle uyandırmak isterler.

"Saygıyı zorla elde etmeye çalışmayın,
onu yaratmayı deneyin."

"Kendi
çıkarınız için
başkasının
batmasına
izin vermeyin."

Bilgili insan sadede gelir

Gereğinden fazla sözü uzatmak, konuşmalarınıza anlamsız sözcükler ekleyerek şov yapmak sizi daha akıllı gösterir sanıyorsanız durun. Akıllı insanlar kendilerini seçkin ve zarif bir âlimlik zırhıyla kuşatırlar. Çoğunluğun alakadar olduğu konular yerine daha spesifik konularda uzmanlaşırlar. Bilge insan kalabalıkların peşinde koştuğu şeyin tam aksine doğru yönelir. Çünkü kalabalıkların alkışladığı şeylerin değeri onun için geçerli değildir.

Onlar, bilgece ve anlamlı sözleri zihinlerinde tutarlar ve yeri geldiğinde kullanırlar, asla şov yapmak maksadıyla değil.

Diğerlerinin söylediklerini hızlıca kavrayamayan biri, onların kendisini anlamasını da sağlayamaz. Bizler gerçeklerin ancak çok azını dile getiririz. Hatta anlatmak istediklerimizin çoğu söylemediklerimizde

gizlidir. Karanlık bir odada el kol hareketleriyle anlaşmaya çalışmak gibidir bazen insanlarla konuşmak. Anlatılmak istenen asıl gerçeğe ulaşmak için insana kavrama becerisi ve sezgi de gerekir. Gözlerinizi açık tutun. Size söylenen iyi şeyleri nazikçe alın ancak olumsuz şeyler duyduğunuzda da dikkat kesilin ve kulaklarınızı dört açın. Leb demeden leblebiyi anlamayı öğrenin.

Bir iş ya da meseleyle ilgilenirken faaliyetlerinizin ve zihninizin ağırlaşması normaldir. Ancak bunu hem özlü bir şekilde hem de kısa sürede yaparsanız iki kat iyi olmasını sağlarsınız. Özetlemekten ziyade ayrıntılara takılmanız kargaşa yaratır. Bilge kişiler özellikle de saygın insanları lafa tutarak onları meşgul etmenin tüm insanlığı meşgul etmek anlamına geldiğini bilirler. Yaptığınız her şey meselenin özüne hizmet etsin. Sözünüzde de eyleminizde de net ve duru olun. Derdinizi anlatırken bile lafı uzatmadan kısaca anlatın. En iyi dert, az sözle kısaca dile getirilen derttir.

Aşırı talepkâr olmak önemsenmeme tehlikesi barındırır, insanların saygısını kaybedersiniz. Varlığınız kimseyi yormasın, iletişiminiz idareli olsun. Kendiniz için sürekli bir şeyler istemeyin ve çağrılmadığınız yere gitmeyin.

"İhtiyatlı
suskunluk
kutsaldır."

Zararsız kurnazlıklar

İnsanın ruhunu ve eğimli yamaçlarını çok iyi tanıyan birinin seçme nasihatlerini okuyacaksınız birazdan. Ona göre kurnazlık zaman zaman yararlanılması gereken bir şey ancak asla kötüye kullanılmamak kaydıyla. Ayrıca kurnaz olduğunuzla asla övünmeyin, bu zevk alınacak bir kişilik özelliği değildir.

Kurnaz olmak kadar kurnazlıkların farkında olun diye de eklenmiş sözler bunlar. Ama bu insanlara karşı tedbirli olurken kendinizi çok açık etmeyin. Fazla tedbirli olmak karşınızdakilerde güvensizlik duygusu uyandırır. Bilgelik kendini eylemlerde tedbirli olmakla gösterir ancak en büyük hüner bunun ne denli ustalıkla yapıldığına bağlıdır.

Hiçbirimiz kusursuz değiliz. Mükemmelliği yakalamak imkânsız. Ancak insan olma yolunda mertebelerden geçip ilerlemeye çalışıyoruz. Gecenin kör vakti

elinde fenerle "İnsan arıyorum" diyen Diyojen misali bizler de insanlığımızı arıyoruz.

Peki bir insan geliştiğini nasıl anlayacak?

◊ Zevkleri saflaşıyorsa

◊ Zihni berraklaşıyorsa

◊ İrdeleme ve kıyaslama becerisi olgunlaşıyorsa

◊ İradesi güçleniyorsa gelişme yolunda ilerliyor demektir.

Elbette gelişim rüzgârından herkes nasiplenemez. Bazısına değen bu rüzgâr bir yaprağı kımıldatmaya yetmediği gibi bazısını ise tıpkı bir hortuma kapılmış gibi tepetaklak eder. Hayat uzun bir yol, kimisi daha yolunda başında eksik kalır, öğrenmekten vazgeçer, kimisi de genç yaşında büyük bir olgunluğa erişir.

"Hayatında tamlığa varmış, hem tavırları hem de kelimeleri bilgelik kokan ve eylemlerinde sağduyu sahibi olan, kendisi gibi olgun ve ölçülü insanların arasında her zaman kabul görür ve aranır."

İnsani özeliklerimizin bir kısmı yaradılışımızın özünde var ancak bazılarının da inşa edilmesi gerek. İyi niyet gibi...

İyi niyet insanların size hayranlıktan öte sevgi duymasını sağlar. Donanımınız kusursuz olabilir, herkesin ağzını açıkta bırakacak yeteneklere de sahip olabilirsiniz ancak dostluk kazanmak için bunlar tümüyle yeterli değildir.

"İyi niyetli eylemler
dostane duygular üretir."

‡ ‡ ‡

Abartı da bir çeşit yalandır.

İyi sözler söylemek, yaptığınız işe dört elle sarılmak, iyi eylemlerde bulunmak ve sevilmeyi beklemeden önce de sevmek gerek...

Ancak elbette her şeyin bir ölçüsünün olduğunu da unutmadan.

Abartmadan.

"Abartı, bilginizin ve zevklerinizin sığlığını belli eden bir idrak savurganlığıdır."

Sağduyu sahibi birinin yaptığını yapın, gerçeklerle çelişmemek ve insanların muhakeme yeteneğiniz hakkında olumsuz fikirlerle dolmalarını engellemek amacıyla abartıdan kaçının. Aklıselim olanın yapması gereken şey temkinli olmak ve daha başından ölçüyü elden kaçırmamaktır. Eylemlerinizde ve sözlerinizde ölçüyü kaçırdığınızda kazandığınız saygıyı da yitirirsiniz.

"Bazı insanların karakteri gecekondu odasına açılan saray koridoru gibidir."

Ünlü bir sanatçıya en belirgin özelliğiniz nedir diye sormuşlar, o da yanılırım demiş.

İnsan karakteri yanıltıcıdır. Tanıştığınız insanlarla konuşurken titiz olun, sağduyunuzu kaybetmeden yüzeysel olana hayranlıkla kapılmadan derinliği görmeye çalışın. Çok fazla konuşana karşı sessiz kalın. Bir çağlayan gibi gereksizce savrulan sözcükler sizin

sessizliğiniz karşısında kesilecektir. Ne yazık ki bazı insanların içinde sadece küçümseme uyandıracak duygular vardır. Evet böyle insanlar vardır. Bu durumda titiz davranmanın hiçbir kötü yanı olamaz.

"İnsan titanlarla kardeştir, her daim aşırılığa meyillidir. Ya insanı dehşete sürükleyen ucubeler ya da göz alıcı dehalar yaratır."

"Talihsiz
tesadüflerden
akıllıca uzak
durmayı bilin ki
gerçekleşmesi
halinde aynı şeyi
yapmak zorunda
kalmayın."

Acele etmeden hızlı olun.

Zamanlama çok şeydir. Düşünceler insanın zihninden yavaşça süzülürler. Ne yapmak istediğinizi bulduğunuzda -ki bu zaman alır- gayretinizle bunu hızlıca gerçekleştirirsiniz. Bu can alıcı bir noktadır, fazla telaşlı olmak sizi aptallığa sürükler. Benzer şekilde harekete geçmeyi ertelemek de başarısızlıkla eşdeğerdir.

"Düşünüp taşının ancak eylemlerinizi geciktirip aldığınız kararları boşa çıkarmayın. Zamanlamayı iyi tutturun."

Hızlı olmak şansınızı artırır. Daha fazla yol kat etmek istiyorsanız ertelemeyin, hedef belliyse yarının işini bugünden yapın.

Bu can alıcı noktayı kavrayana dek bekleyin. Hedefinizin ve eylemlerinizin ne olacağını tespit edene kadar aceleden ve ihtirastan uzak durmak yüce bir ruhun göstergesidir. Başkalarının efendisi olmak isteyen önce kendinin efendisi olmalıdır. Arzularınızın merkezine gelene değin birtakım acı tecrübelerden geçmeye de hazır olun.

Zaman koltuk değnekleriyle ilerler ancak yine de sihirli bir değnekten daha etkilidir.

"Tanrı insanı sopayla değil
zamanla terbiye eder."

‡ ‡ ‡

İş yapın ve işinizi yaparken kendinizi göstermeyi bilin.

Şükür ki bugün bunun için sosyal medya var.

Bir şeyler gerçekte ne olduklarıyla değil nasıl göründükleriyle anılırlar. İşe yarar olmak ve bu işe yararlığı

başkalarına göstermeyi bilmek, işe yarar olmaktan iki kat daha faydalıdır. Görülmeyen şey yok hükmünde sayılır. Doğru bile yeterince doğru görünmediğinde kimsenin ilgisini çekmez. Gördüklerine inanmayı seçenler, gördüklerine aldananlardan sayıca daha azdır. Oyunu kuralına göre oynayın, bu dünya sırtınızdaki cekete göre itibar gördüğünüz bir dünyadır ve pek az ceket görünümünün uyandırdığı kaliteye sahiptir. Ancak yine de güzel bir ceketin içsel bir mükemmeliyet için en işe yarar tavsiye mektubu olduğunu unutmayın.

‡ ‡ ‡

Asla rekabet etmeyin.

Her rekabet sizin kredinizden yer. Çünkü bir savaşın hakkını onurlu bir şekilde vermek çok az insana nasip olur. Rekabet halinde olduğunuzda nezaketin gizlediği kusurlarınız da ortalığa dökülür. Pek çok insan rakibi yokken iyi bir şöhrete sahiptir. Ancak bir kez rakip belirdiğinde zemin şartları değişir. Rekabet küçümsemeyle başlar ve her yerde kendisine destek arar. Kötü davranmak için silahlar yetersiz kaldığında amaçlarına ulaşmak için intikam arayışına düşerler ve kredinizi aşağı çekmek için size artık kayıtsız gelen ama bir zamanlar canınızı sıkan şeylerin ateşini harlamaktan çekinmezler.

"İyi niyetli insanlar her zaman huzurludur. İyi bir şöhrete ve itibara sahip olanlar da daima iyi niyetlidir."

‡ ‡ ‡

Asla sızlanmayın.

Sızlanmak daima itibar kaybına neden olur. Birilerinden merhamet beklemektense kendinize güvenen bir rol model olun. Geçmişteki acılara sızlanmak yeni sıkıntılar için zemin yaratır, üstelik beklenenler yardım görmek ya da akıl almak iken bunun yerine umursamazlık ve küçümseme ile karşılaşırsınız.

Şimdi size küçük bir sır.

Eğer sızlanmanızın altındaki neden herhangi bir konuyla ilgili bir talepse taktiğinizi değiştirin. Birilerinin beğenilerini ya da davranışlarını övmek çok daha politik bir davranıştır. Böylece çevrenizdekiler de aynı şeyi yapma dürtüsü hissederler. Yanınızda olmayan biriyle yaşadığınız güzelliklerden bahsetmek, bir anlamda eski

güzel günleri anmak orada olanlardan da aynı şeyleri beklediğiniz anlamına gelir. Böylece birinin itibarını diğerine satmış olursunuz.

"Uyanık insan geçmişinin kirli çamaşırlarını ortalığa yaymaz, sadece dostluğu canlı, şeytanı ise sessiz tutacak şeyler anlatır."

"Başkalarını kendi başarıları için kullanan insanlara karşı dikkatli olun. Tedbirli olmak kurnazlığa karşı alabileceğiniz tek önlemdir."

Ara sıra diş gösterin.

Cesaretin fiziksel güçle değil yürekle ilgili olduğunu unutmayın. Ara sıra onu kullanmak üzere bir kılıç gibi kınında tutun. Yüreğinde korkaklık barındıran insan fiziksel olarak zayıf olan insandan daha zavallıdır. Konu hakkınızı aramaya geldiğinde kılıcınızı kullanmaktan çekinmeyin çünkü sonradan gelen haksızlıkların sebebi sizin aslında ta en başında müsaade ettiğiniz haksızlıklardır. Ancak cesur insanların tarihe iz bıraktığını hatırlayın. Korkaklık öyle bir şeydir ki seçkin bir insanın mezar taşını bile suskunlaştırır.

"Ölü bir aslanın yelesini bir tavşan bile yolabilir. Gerçek cesareti gördüğünüzde karşısında saygıyla eğilin."

‡ ‡ ‡

Zekâda ve anlayışta sıradanlaşmadan kaçının.

Beğenileriniz ve seçimleriniz ayaktakımı tarafından alkışlanıyorsa dikkat edin. Bir bilge asla kalabalığın kendisini alkışlamasından hoşlanmaz. Ancak bazıları popüler olanın dalgasına göre renk değiştiren bukalemunlara benzerler. Kalabalıkların kulağına göre ağız olmak sizi sıradan yapar.

Saman ateşinde yemek pişirilmez diye bir laf vardır. Bunu bayağı kalabalıkların alkışlarından faydalanmaya çalışmak gibi düşünün. Sizin değerinizi anlayan, hakkınızı teslim eden bir tek kişinin alkışı, boş on binlerin alkışından daha değerlidir.

"Bilge insan sunulan övgüyü memnuniyetle karşılar ama onu evinde geçici olarak ağırlar."

Hayatınızda zor şeyleri başarmış olabilirsiniz. Hatta pek çoğuna göre kendi kişisel devriminizi yapmış ve hayatınızı inşa etmiş de olabilirsiniz. Bu tip üstesinden gelinmesi zor bir maceradan sonra rehavete kapılmayın.

Kendinizden ne memnuniyetsiz ne de aşırı memnun olun. İlki ruhsuzluk ikincisi budalalıktır. Kişisel tatmin genellikle cehaletten kaynaklanır. Mükemmellik için çok fazla insanın size puan vermesi gerekir, ancak orta halli yeteneklerle tatmin olmak için sadece kendi oyunuz yeterlidir.

"Kötü niyet mükemmelliğin zehridir."

Övgü mü kalite mi?

Makul insan emek isteyen zor işleri, övgü alacağı basit işlere tercih eder. Pek az insan azınlığın hayranlığını kaba kalabalığın alkışından daha fazla arzular. Zor konular derin algıya sahip insanların uğraşıdır. Derin algı pek az insanda bulunur. Azınlıkta olmaları bu nedenle onları saygın ve değerli yapar.

Elbette bu da insanı kaptan köşküne hapsetmemeli. Akacak bir yatak bulamayan her nehir kurur. Bu derin algıyla özümsenmiş şeyleri kitlelerin ilgisine mazhar olacak şekilde paketlemek de yeteneğe tabidir. Saygınlık kamu işidir.

Öyleyse hangi uğraşlar takdiri hak eder diye soralım.

İnsanı göz önünde tutan, bir şekilde tatmin eden, kalabalığın tamamı onaylamasa da en azından dönüp

bakacağı, üzerine düşüneceği ancak tüm bu süreçte de kişinin itibarına zarar vermeyecek uğraşlar. Sırf gösterişten ibaret olan her şey bu çerçevenin dışındadır.

"Yaşamın sahnesi
asil işlere layıktır."

‡ ‡ ‡

Taklitçi olmanın dezavantajlarını görün.

Yaptığınız işte bir Zümrüdüanka gibi parlayabilirdiniz. O işi sizden önce birileri yapmasaydı tabii...

İlk olmak muazzam bir avantajdır. Sonra gelenler ise basit birer taklitçidir. Taklitçi, taklide soyunduğu anda ilk olmanın ona yüklediği ağırlığın altına girmiş olur. Ve ne yaparsa yapsın bu yükü sırtından atamaz.

İlkler şöhretin doğuştan taliplisidir. Taklitçilerse ikinci oğullar gibidir, onların porsiyonları hep daha küçüktür.

‡ ‡ ‡

Rüzgârın hangi yönden estiğini görmek için havaya saman atın.

Başlayacağınız bir işin nasıl algılanacağını görmek istiyorsanız kabulü ve başarısı şüpheli insanlara danışın. Böylelikle durumun sizin lehinize mi aleyhinize mi gelişeceği konusunda fikir sahibi olursunuz. İnsanların niyetlerini böylelikle tartan bir bilge, nerede durduğunu keşfedecektir. Bu ileriyi görmenin altın kurallarındandır.

‡ ‡ ‡

Aptallara sabredin.

Akıllı insanlar genellikle sabırsızdır çünkü insanın bilgisi arttıkça ahmaklığa olan sabırsızlığı da azalır. Fazla bilgiyi memnun etmek zordur. Epiktetos'a göre hayattaki kural bir şeylere sabredebilmektir. Ona göre bu sabır bilgeliğin yarısıdır. Aptallığın türlü çeşitli olanına katlanmak içinse daha fazla sabır gerekir. Hiçbir şeye sabır gösteremeyen kendi içine çekilsin, ancak çekildiği yerde de sabır göstermek zorunda olduğu biri olacaktır: Kendisi.

‡ ‡ ‡

Kolayca inanmayın, hemen sevmeyin.

Olgun bir zihnin göstergesi her şeye hızlıca inanmamaktan geçer. Yalan yaygın olduğundan inancınız nadir olsun. Ancak şüphelerinizde de ısrarcı olup abartmayın. Herkese zor inanmak, yalancılara özgüdür. Yalancıların iki büyük derdi vardır, ne başkalarına inanırlar ne de onlara inanılır. Karar verirken ihtiyatlı davranmak aklıselim olmaktır. Bir şeyi hemen sevmek de benzer bir tedbirsizliktir. Sözler gibi davranışlar da yalan söyler. Nesneler ve olaylar genelde göründüklerinden farklıdır. Cehalet hiçbir zaman bir şeyin kabuğunun altına bakmaz, derine inmez, ancak kabuğun içindekini görünce gözleri açılır. Yalan eninde sonunda ortaya çıkar ama ahmakları da beraberinde onarılması zor hatalara sürükler. Bu yüzden akıllı kişi tabiatın ona verdiği kulaklardan birini hakikati dinlemeye ayırır.

‡ ‡ ‡

Düşmanlarınızın bilgeliğini kullanın.

Kendi iyiliğiniz için düşmanlarınızı nasıl kullanacağınızı öğrenin. Kılıcı elinizi kesecek olan keskin

ucundan değil, kendinizi savunmanızı sağlayacak kabzasından tutmasını bilin. Akıllı insan düşmanlarından, aptal bir adamın arkadaşlarından yararlanacağından daha fazla yararlanır.

‡ ‡ ‡

Nadide olun.

Mükemmellik ortaya çıktığı an suiistimal edilmeye başlanır. Herkes mükemmel olana göz koyar ve böylece onu sıradanlaştırır. Bir kere nadir olma özelliğini kaybeden şey aşağılanmaya mahkûm olur. Üzücü olansa o şeyin mahvolmasına izin verenin yine kendi mükemmel doğası olmasıdır. Evrensel takdir evrensel kızgınlığa dönüşür. Hiçbir konuda iyi olmamak kadar kötüdür her konuda iyi olmak. Becerilerinden dolayı sürekli aranan insanlar vardır. Onların yetenekleri ellerini attığı her işte başarı yakalayacakları gibi bir algı yaratır. Bu nedenle onların eğilimlerine ve ilgilerine bakılmaksızın her iş onlara teslim edilir. Ancak bu insanların fazlalık yeteneği onları yorgun düşürür. Çok ortada olunca kaybolurlar. Orta yolu bulmak zordur.

Nadide olmayı az insan başarır.

Bazısı için her işe yetişmek muazzam bir başarıdır, en güzel gün en yoğun gündür. Davet edilmeden işlerin ortasına dalarlar, her işten vazife çıkarırlar. Bunlar göz önündeki horozlar gibi olmak isterler, şarkı söyledikçe sinir bozarlar. Uyandırmak için birkaç bağırtı yeterlidir oysa. Hiç kimse ama hiç kimse bir horoza ya da kargaya istek şarkı yollamaz.

Yolun ortasında duran taşa herkes tekme atar. İtibarın camı kolay kırılır. Onu mütevazılığın bezine sarıp kuytu köşelerde saklayın.

"Ey aklıselim insanlar, sonsuz şöhrete kavuşmak istiyorsanız asla joker olmayın. Uç konularda mükemmelleşin ama ortalıktayken altın oranı koruyun."

FELSEFE KİTAPLIĞI

Kendisinin Efendisi Olmayan Hiç Kimse Özgür Değildir
Epiktetos

*

Unutma Mutlu Bir Hayat Çok Az Şeye Bağlıdır
Marcus Aurelius

*

Gladyatör Kararını Arenada Verir
Seneca

*

Cehennem Acı Çektiğimiz Yer Değil Acı Çektiğimizi
Kimsenin Bilmediği Yerdir
Hallac-ı Mansur

*

Kaderini Sev Çünkü Aslında Hayatın Bu
Friedrich Nietzsche

*

Sen Beni Aşağılayabilirsin Ama Ben Aşağılanmam
Diyojen

*

Hayatın Değeri Uzun Yaşanmasında Değil,
İyi Yaşanmasındadır
Michel de Montaigne

*

Var mısın ki yok olmaktan korkuyorsun?
Farabi